

ХМУРОВА Вікторія,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту
Київського національного
торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

E-mail: v.khmurova@knute.edu.ua
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6398-6351>

ГРАЩЕНКО Ірина,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств
Національного авіаційного університету
пр. Любомира Гузара, 1, м. Київ, Україна, 03058

E-mail: iryna_hrashchenko@npp.nau.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8735-9061>

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Розглянуто сучасний стан дистанційної освіти в Україні та тенденцій її розвитку, особливості її використання у вітчизняній системі освіти в контексті сучасних загроз життю людей в період пандемії. Проаналізовано наявні інструменти для дистанційного навчання в Україні, означено їх переваги, узагальнено іноземний досвід використання системи дистанційної освіти. Сформульовано ключові тенденції розвитку дистанційного навчання в Україні.

Ключові слова: дистанційна освіта, тенденції розвитку, інструменти для дистанційного навчання, системи дистанційної освіти.

Хмурова В., Гращенко І. Дистанционное образование в период пандемии COVID-19. Рассмотрены современное состояние дистанционного образования в Украине, тенденции его развития, особенности использования в отечественной системе образования в контексте современных угроз жизни людей в период пандемии. Проанализированы существующие инструменты для дистанционного образования в Украине, определены его преимущества, обобщен международный опыт использования систем дистанционного обучения. Сформулированы ключевые тенденции дистанционного образования в Украине.

Ключевые слова: дистанционное образование, тенденции развития, инструменты для дистанционного обучения, система дистанционного образования.

Постановка проблеми. Освіта має важливе значення в житті кожної людини, в сучасних умовах потреба в постійному підвищенні рівня знань постійно зростає, що, у свою чергу, визначає необхідність безперервності освіти. Для забезпечення правильного формування наукового світогляду та розуміння економічних і соціальних змін у житті суспільства освітяни перебувають у постійному пошуку нових форм і методів навчання.

Актуальність теми дослідження обумовлена сучасними зовнішніми і внутрішніми викликами в період пандемії *COVID-19* та потребою швидкого впровадження в систему вітчизняної освіти дистанційної форми навчання, що забезпечить удосконалення системи здобуття знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дистанційна система навчання сьогодні знаходиться у центрі уваги, сучасні тенденції свідчать про подальше зростання актуальності таких досліджень. Зокрема, науковці Л. Антонюк [1], С. Бай [2], С. Вітвицька [3], А. Мазаракі [4], А. Торгашова [5], Л. Штихно [6] досліджували теоретичні, практичні та методологічні питання дистанційної освіти. Цій темі також приділяли увагу зарубіжні дослідники: Є. Полат, Е. Кларк, В. Ясулайтіс та ін.

Швидкі зміни вимог щодо заходів протидії розповсюдженню коронавірусної хвороби та загальний освітній стан у країні потребують детального дослідження можливостей дистанційної освіти та варіантів її використання на тривалий період як основної форми навчання в Україні, розгляду можливостей реформування системи дистанційної освіти за зразком позитивного досвіду інших країн.

Метою статті є визначення ролі дистанційного навчання (ДН), дослідження його особливостей та тенденцій розвитку, аналіз наявних інструментів дистанційного навчання в Україні, узагальнення іноземного досвіду щодо використання системи дистанційної освіти.

Результати дослідження. Лише ефективна взаємодія національної системи освіти, науки, бізнесу та держави здатна забезпечити формування і модернізацію системи вищої освіти, головною метою якої є стійкий соціально-економічний розвиток держави. Один з напрямків реалізації такої модернізації – дистанційна освіта. Освітні системи багатьох країн світу орієнтовані на розвиток саме дистанційної освіти.

Поточні тенденції розвитку освіти вказують на необхідність підготовки фахівців, які здатні до інноваційної професійної діяльності, постійного оновлення власних знань, вміння проектувати особистісне та професійне зростання. Дистанційне навчання – педагогічна технологія, в основу якої покладено сучасні досягнення у галузі інформаційних, цифрових та телекомунікаційних технологій. Запровадження дистанційного навчання забезпечить реалізацію принципів навчання впродовж життя, а тим самим і безперервність освіти в цілому [7]. Дистанційне навчання, "відкрита освіта", "електронна освіта", "віртуальне навчання" – це можливість отримання знань з використанням комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій. При цьому здобувачі вищої освіти отримують можливість навчатися без відриву від роботи тощо. Це спосіб отримання знань у комфортній та зручній для кожного здобувача обстановці з можливістю адаптування розкладу. Дистанційну форму навчання інколи ототожнюють із заочною формою освіти, проте перша передбачає постійну самоосвіту та роботу із засвоєння знань, постійний контакт з викладачами та іншими здобувачами вищої освіти, а інша – спілкування з викладачем лише декілька разів на рік.

Популярність та важливість дистанційної освіти в системі вищої освіти стрімко зростає, що пов'язано з розширенням можливостей та доступністю інтернет-технологій, можливістю отримати освіту без відриву від роботи, економією часу та інших ресурсів тощо.

З огляду на світові тенденції, роль дистанційної освіти зростає. Цей процес суттєво впливає на реорганізацію процесу надання освітніх послуг загалом та забезпечення національних інтересів.

Враховуючи ці та багато інших факторів, дійдемо висновків, що класична освіта втрачає свої позиції, у той час як дистанційна її форма набуває популярності. При ДН забезпечується систематична і ефективна інтерактивність, що є основною відмінністю від заочної форми навчання. ДН, що є новою, проте не автономною формою навчання, ґрунтується на тих же цілях та змісті, що й очне навчання, але форми подання матеріалу та взаємодії суб'єктів освітнього процесу суттєво відрізняються, хоча перелік її переваг, доведений дослідженнями, досить великий [8–10].

Основні принципи організації ДН аналогічні очному навчанню, але специфічною є їх реалізація.

Актуальність: використання найбільш сучасних засобів зв'язку та можливостей Інтернет.

Адаптивність: дистанційна освіта побудована за модульним принципом, що дає змогу сформувати освітню програму, актуальну для здобувачів вищої освіти.

Зручність та мобільність: здобувач вищої освіти обирає зручний для нього режим отримання знань, що забезпечують максимальну ефективність навчання.

Індивідуалізація: здобувач вищої освіти має можливість узгодити навчання зі своїми потребами, а саме на основі індивідуального графіка самостійно вибрати послідовність вивчення предметів.

Інтерактивність: інтерактивні можливості програм ДН, які забезпечують зворотний зв'язок, діалог і постійну підтримку, яка неможлива за більшості традиційних систем навчання. Нові інформаційні технології, що використовуються в освітньому процесі, забезпечують технологічність навчання, доступність для здобувачів вищої освіти заходу до світового інформаційного простору.

Гнучкість: можливість отримувати матеріал відповідно до загального рівня підготовки та базових знань здобувача вищої освіти. Додаткові сайти з потрібною інформацією, на яких здобувачі вищої освіти обмінюються інформацією, відповідаючи на запитання один одного, тобто "навчатися, навчаючи інших".

Доступність: економія часу, коштів завдяки використанню меншої кількості навчальних приміщень та вільного доступу до більшого обсягу навчальних матеріалів.

Великі обсяги інформації, які в умовах ДН можна отримувати у короткі строки.

Відсутність географічних бар'єрів, коли відпадає необхідність дорогого переїзду та проживання в країнах, де розташовано заклад вищої освіти, можливість спілкування по всьому світу без обмежень як з викладачами, так й іншими здобувачами вищої освіти.

Самовдосконалення та самоорганізація студентів, що сприяє збільшенню творчого та інтелектуального потенціалу, опануванню новітніх інформаційних технологій, загальної мотивації до здобуття знань.

Економічність: більш ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентрація та уніфікація представлення інформації, використання можливостей комп'ютерного моделювання, що забезпечує зниження витрат закладів освіти на придбання навчальних матеріалів та підручників, а отже, й загалом на підготовку фахівців.

Якість ДН повинна бути не нижчою від рівня очної форми навчання, що досягається відповідною підготовкою дидактичних засобів навчання, в розробленні яких повинні брати участь як професорсько-викладацький склад, так і стейкхолдери з використанням найсучасніших навчально-методичних матеріалів.

Паралельність: оскільки ДН здійснюється паралельно з професійною діяльністю або з навчанням за іншим напрямом підготовки, з'являється можливість одночасного навчання у вітчизняному та іноземному закладах вищої освіти.

Відкритість і об'єктивність оцінки знань студентів, незалежність від викладача, тобто застосування відповідних програм оцінювання на основі сучасних комп'ютерних технологій.

Інформаційна забезпеченість: здобувачі вищої освіти мають доступ до комплекту всіх необхідних навчальних матеріалів в електронному вигляді безпосередньо з серверу закладу вищої освіти, де вони навчаються, інших закладів вищої освіти та інтернет-ресурсів. Сучасні комп'ютерні телекомунікації є набагато ефективнішими, ніж традиційні засоби навчання, оскільки здатні забезпечити передання знань і доступ до різноманітної навчальної інформації [8; 11].

Можливість впровадження ефективної дуальної освіти при дійовому поєднанні теоретичних знань зі знаннями практиків, можливістю відвідування підприємств та організацій, незважаючи на місцезнаходження здобувача вищої освіти [7; 12; 13].

Сучасні реалії, які постають перед системою вищої освіти України, вимагають створення такої системи освіти, яка забезпечуватиме перехід до безперервної освіти – "освіти впродовж життя".

Наразі система ДН у закладах вищої освіти України перебуває на стадії розвитку, але за умови ефективного впровадження світового досвіду з відповідною адаптацією до наших умов, поєднання прогресивних технологій дистанційної освіти з кращими технологіями та методами класичних форм навчання може стрімко набрати оберті. Розвиток та активізація дистанційної освіти в закладах вищої освіти

Україні потребує вирішення комплексу завдань, що включає фінансове та матеріально-технічне забезпечення закладів вищої освіти; управлінсько-організаційне та кадрове забезпечення потреб дистанційної освіти; оновлення методичного забезпечення з врахуванням специфіки дистанційної форми навчання; актуалізація та заохочення до ДН на освітньому ринку та ринку праці [11; 12; 14].

З впровадженням систем ДН відбуваються деякі зміни порівняно з традиційними системами освіти:

- синхронна комунікація змінюється на антисинхронну;
- всі разом, всіх бачимо – на розрізненість та віддаленість;
- баланс "навчання – дім" – на відсутність грані.

Виходячи з цього, сучасна система дистанційної освіти має ґрунтуватися на принципах: прозорості (інформація в загальному доступі); інспекції (постійне спостереження та перевірка); адаптації.

Ефективність ДН безпосередньо залежить від професорсько-викладацького складу, який задіяний в роботі зі здобувачами в інтернет-просторі. Викладачі повинні мати універсальну підготовку, володіти сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, бути психологічно готовими до роботи зі студентами у новому навчально-пізнавальному мережевому середовищі. Питання інфраструктури інформаційного забезпечення здобувача вищої освіти в мережах, а саме структура і композиція навчального матеріалу, вирішується конкретно закладом вищої освіти.

Ресурси, які найчастіше використовують у реалізації дистанційного навчання, наведено в *таблиці*.

Впровадження дистанційної форми навчання може ускладнюватися через недостатність технічних можливостей користувачів, відсутність у них доступу до інтернету, значною вартістю програмних засобів. Суттєвою проблемою є невідповідна потребам ДН технічна база аудиторного фонду закладів вищої освіти, недостатній обсяг облаштування сучасною комп'ютерною технікою.

Враховуючи поточні тенденції та всесвітню орієнтацію на запровадження та розвиток доступної, безперервної освіти з використанням усіх сучасних надбань науки і техніки, враховуючи досвід інших країн, які протягом тривалого часу вдосконалювали систему дистанційного навчання, наша держава має всі підстави для успіху при розумному та належному втіленні закладами вищої освіти принципів ДН.

У таких країнах, як Китай, Латвія, Нідерланди, Алжир, Великобританія, Туреччина та ін. 10–25 % здобувачів отримують освіту в закладах дистанційного навчання. За результатами досліджень *Babson Survey Research Group*, 32 % здобувачів закладів вищої освіти США (понад 6.7 млн) пройшли хоча б один курс ДН [14].

Основний інструментарій системи дистанційної освіти

Назва	Характеристика
Онлайн-ресурси для самоосвіти	
<i>Prometheus</i> [15]	Громадський проєкт відкритих онлайн-курсів
<i>Coursera for Campus</i> [16]	Освітній проєкт, який пропонує своїм слухачам безкоштовні та платні онлайн-курси з різних предметів від провідних університетів світу
<i>Khan Academy</i> [17]	Онлайн-ресурс, на якому представлено лекції у формі <i>YouTube</i> відео. Некомерційна організація, яка намагається зробити освіту кращою, надаючи через Інтернет безкоштовні та якісні знання всім та усюди
<i>edX</i> [18]	Безкоштовна інтернет-платформа відкритих інтерактивних курсів
<i>EdEra</i> [19]	Освітній проєкт, який представляє курси університетського рівня широкого діапазону дисциплін для здобувачів вищої освіти зі всього світу
<i>BYU online</i> [20]	Дистанційна платформа громадянської освіти у вигляді відеолекцій, практичних завдань та контрольних запитань
<i>Duolingo</i> [21]	Онлайн-платформа для вивчення іноземної мови
<i>TED</i> [22]	Некомерційний проєкт, метою якого є поширення серед суспільства унікальних та цікавих ідей науковців, бізнесменів, політиків, активістів зі всього світу
<i>Wisecow</i> [23]	Відеолекторій, який створено для безкоштовного навчання по всій Україні
<i>Canvas Network</i> [24]	Ресурс, націлений на навчання протягом усього життя і професійний розвиток для педагогів
<i>Future Learn</i> [25]	Онлайн-ресурс, який допомагає розвивати професійні навички та спілкуватися з експертами
<i>University of the People</i> [26]	Онлайн-університет на некомерційній основі з доступом до вищої освіти через мережу Інтернет з будь-якої точки світу
<i>Alison</i> [27]	Експертні онлайн-курси, які здебільшого зосереджуються на навичках на робочому місці
Сервіси для організації дистанційної освіти	
<i>Google Classroom</i>	Вебсервіс, створений <i>Google</i> для освітніх закладів з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом
<i>Moodle</i>	Освітня платформа, призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і студентів в одну інтегровану систему для створення персоналізованого освітнього середовища
<i>Schoology</i>	Середовище навчання для вищих закладів освіти, що дає змогу користувачам створювати, управляти і ділитися освітнім контентом
<i>Skooler</i>	Інструменти, що перетворюють програмне забезпечення <i>Microsoft Office</i> в освітню платформу
<i>Blackboard</i>	Додаток для інтерактивного навчання, створення начальних груп і обміну знаннями
<i>CenturyTech</i>	Платформа з інструментами для дистанційного навчання
<i>ClassDojo</i>	Комунікаційна платформа для дистанційного навчання у школі
<i>Edmodo</i>	Ресурси та інструменти управління класними кімнатами і віддаленим навчанням учнів та студентів
<i>Edraak</i>	Створення і публікація інтерактивного освітнього контенту
<i>Seesaw</i>	Платформа для створення цифрових овітніх портфелів та освітніх ресурсів
Вебдодатки для підтримки онлайн-навчання	
<i>Hangouts Meet</i>	Програмне забезпечення для миттєвого обміну повідомленнями та проведення відеоконференцій від компанії <i>Google</i>
<i>Teams</i>	Платформа для чату, онлайн-зустрічей і спільної роботи, інтегрована з програмним забезпеченням <i>Microsoft Office</i>
<i>Skype</i>	Програма, що забезпечує відео- та голосовий зв'язок
<i>Zoom</i>	Платформа для проведення вебінарів, відео- й аудіоконференцій
<i>Lark</i>	Інструменти для спільної роботи: чат, календар, створення контенту і хмарне сховище
<i>Dingtalk</i>	Платформа, для проведення відеоконференцій, управління завданнями і календарями, відстеження відвідуваності й обмін миттєвими повідомленнями
<i>Byju's</i>	Ресурс з великими сховищем освітнього контенту

Джерело: зведено авторами за [15–27].

У Німеччині дистанційна освіта представлена Інститутом дистанційної освіти (*Deutsches Institut für Fernstudienforschung (DIFF) – German Institute for Distance Education*). Особливостями дистанційної освіти в Німеччині є тісний зв'язок процесу навчання з практикою та співпраця провідних університетів з іноземними дослідницькими інститутами та міжнародними концернами. Більшість університетів використовують нетрадиційні засоби навчання та активно впроваджують протягом останніх десятиріч дистанційну форму навчання. Основними постачальниками розширених послуг є офіційні служби розширених послуг федеральних земель, приватні постачальники (фізичні особи, товариства, підприємства) [13].

Дистанційним закладом освіти у Франції є Міжвузівська федерація дистанційної освіти (*Federation interuniversitaire de l'enseignement a Distance, FIED*). Систему ДН у Франції характеризує наступність, демократичність, гнучкість, багатофункціональність, диверсифікація форм навчання, децентралізація та високий ступінь автономії освітніх закладів [11]. Ефективність системи ДН у Франції забезпечується вчасним реагуванням на потреби ринку та виробництва; перевагою в освітніх планах дисциплін природничо-наукового та економіко-соціальних блоків [13–14].

Велика Британія є однією з перших країн Західної Європи, що вже у 1926 р. започаткувала впровадження ДН [13]. Лондонський університет у 1858 р. першим дозволив складання іспитів на здобуття академічних знань без вимоги обов'язкового відвідування денних занять в одному з його коледжів, таких студентів називали "зовнішніми" (з англ. "екстернат" і "екстерн"). Екстернат став попередником ДН [14]. Поступово з цими "зовнішніми студентами" налагодили поштовий зв'язок. Дистанційне навчання у Великій Британії представлено Відкритим університетом Об'єднаного Королівства (*The United Kingdom Open University*) [12; 13]. Навчання у Відкритому університеті Великої Британії багатоканальне, здійснюється переважно через спеціальні телевізійні передачі, організацію робочих груп (*workshops*), кореспонденцію, через персональні консультації в центрах цього університету по всій країні, через організацію курсів і семінарів. Мультимедійні засоби та інтерактивний зв'язок все частіше використовуються у навчанні на різноманітних курсах підвищення кваліфікації без відриву від роботи, які проводять університети [11–13].

Об'єктивними соціальними й економічними факторами впровадження та розвитку ДН у Західній Європі стали високий динамізм та швидка зміна технологій; поява нових галузей виробництва, нових спеціальностей і професій [14]. Результати аналізу стану розвитку ДН у країнах Східної Європи (зокрема Чехії, Угорщині, Болгарії та ін.) вказують, що кількість фахівців з очною освітою в професійно-технічних училищах, технікумах та ЗВО у рамках традиційного навчання зменшується [10–13]. Найактуальнішою проблемою ДН у країнах Східної

Європи є використання сучасних досягнень науки і техніки, пошуку інноваційних педагогічних форм і методів навчання, ідей інтеграції освіти та виробництва. Впровадження ДН у країнах Східної Європи сприятиме розвитку професійної підготовки фахівців різних галузей. Останнім часом у країнах ЄС розробляється та впроваджується програмне забезпечення дисциплін, модернізується матеріально-технічна база для забезпечення ДН.

Висновки. Описані проблеми розвитку і впровадження дистанційного навчання в Україні охоплюють лише частину з великого переліку існуючих проблем. Методи їх вирішення вимагають глибокого і всебічного вивчення і є основою для подальшого дослідження проблем розвитку та активізації впровадження дистанційної форми навчання в закладах вищої освіти.

Дистанційна освіта в Україні перебуває на етапі становлення та активного впровадження в освітньому процесі закладів вищої освіти. Такий стрибок в активізації дистанційної форми пов'язаний передусім із пандемією *COVID-19*, оголошеною Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

Система дистанційного навчання не зможе повністю замінити традиційну систему вищої освіти, а лише доповнить її, проте матиме вагомий вплив на розвиток і удосконалення української системи вищої освіти.

Тенденції розвитку сучасної вищої освіти в умовах всесвітнього інформаційного простору вимагають від української освітньої системи модернізації шляхів навчання, докорінних її змін з урахуванням інноваційних надбань науки і сучасної техніки, орієнтації на нові можливості, які стали доступні широкому колу потенційних слухачів з розвитком інформаційних технологій.

Динамічний розвиток дистанційної форми навчання передбачає: стрімке розроблення програм для дистанційного навчання, інтеграцію ІКТ в освітній процес дистанційної освіти, швидке збільшення пропозицій відкритих дистанційних курсів, можливість комбінування класичних форм освіти з дистанційними, необхідність постійного моніторингу досягнень провідних закладів вищої освіти в сфері ДН не лише в межах України, а і в усьому світі та подальше використання й адаптацію їх досвіду.

Враховуючи досвід інших країн, освітня система України розширює можливості здобувачів у процесі здобуття вищої освіти, оскільки має міцну базу та потенціал, який допоможе реформувати існуючу форму дистанційного навчання та забезпечити максимально ефективно використання її можливостей. Можна стверджувати, що дистанційне навчання в закладах вищої освіти України має потенціал для того, щоб найближчим часом наблизитись до загальноосвітніх результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Л. Л., Василькова Н. В., Ільницький Д. О. та ін. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. Київ: Інститут вищої освіти КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2016. 66 с.
2. Bay S., Mazaraki A., Droz Y. Theoretical and methodological principles for assessment the readiness of socio-economic systems for changes dova. *Baltic Journal of Economic Studies* (Riga, Latvia). 2020. Vol. 6. No.1, January.
3. Вітвицька С. С. Нова українська школа і сучасний вчитель у контексті ідей В. О. Сухомлинського. Підготовка майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи: компетентнісний підхід: збірник наукових праць. 2019. С. 12-17.
4. Мазаракі А., П'ятницька Г., Григоренко О. Ідентифікація контенту національного брендингу. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 2. С. 5-33.
5. Торгашова А. В. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання у вищій освіті України: збірник наукових праць "Педагогіка та психологія". 2014. № 46. С. 115-123.
6. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Молодий вчений*. 2016. № 6. С. 489-492.
7. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII "Про вищу освіту". URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження положення про дистанційне навчання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
9. Карпенко М. М. Розвиток дистанційного навчання як відповідь на сучасні виклики для України *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 4 (33). URL: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/18-1435918091.pdf>.
10. М'ястковська М. О. Комп'ютерне моделювання як ефективний метод посилення міждисциплінарних зв'язків: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна; ред. кол.: П. С. Атаманчук (голов. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. Вип. 20: Управління якістю підготовки майбутнього вчителя фізико-технологічного профілю. С. 289-291.
11. Лапшина, І. С. Адаптивні підходи до моделювання освітніх процесів у системі дистанційного навчання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. № 6. С. 42-47.
12. Гірник Г. О. Тенденції розвитку та впровадження дистанційного навчання фахівців аграрної галузі в країнах ЄС. *Наукові записки НАУКМА*. 2016. Т. 188. С.18-21.
13. Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States. Babson Survey Research Group. URL: <http://www.onlinelearningsurvey.com/reports/changingcourse.pdf>.
14. Карпенко М. М. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1693>. 2018.
15. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua>.
16. Coursera. URL: <https://www.coursera.org>.
17. Khan Academy (Академія Хана). URL: www.khanacademy.org.
18. edX. URL: <https://www.edx.org>.

19. Ed-era. URL: <https://www.ed-era.com>.
20. BYM. URL: <https://vumonline.ua/about-project>.
21. Duolingo. URL: <https://www.duolingo.com>.
22. TED. URL: <https://www.ted.com>.
23. Wisecow. URL: <https://wisecow.com.ua>.
24. Canvas Network. URL: <https://www.canvas.net>.
25. Future Learn. URL: <https://www.futurelearn.com>.
26. University of the People. URL: <https://www.uopeople.edu>.
27. Alison. URL: <https://alison.com>.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2020.

Khmurova V., Hrashchenko I. Distance education during the COVID-19 pandemic.

Background. A decisive factor in the competitive advantage of a higher education institution is the possibility of introducing a distance education system. Educational leaders need to respond quickly to environmental challenges, especially now in a pandemic. Therefore, existing education systems and traditional approaches have to be modified and improved.

The ***aim*** of the article is to theoretically substantiate the need for distance education, as a modern tool for lifelong learning and an effective tool in the mind of the coronavirus.

Materials and methods. The theoretical basis for writing the article is the methodological approaches to the conceptual essence of distance education in the practice of foreign and domestic organizations, including periodicals and online resources. In the course of their processing the following scientific methods were used: analysis and synthesis, deduction and induction, systematization, analytical-systematization, systematic approach and generalization.

Results. In the context of the fight against the coronavirus, despite the willingness, higher education institutions were forced to implement distance education systems. Changing conditions should not affect the quality of education, which is what distance learning provides. The advantage of the distance form over the daytime is the ability to take classes in full in convenient conditions without wasting time on trips. Also, the use of distance learning enhances the skills of the applicant in the use of modern interactive, telecommunication tools, allows you to expand your skills as a user. At the same time, distance learning requires applicants and teachers of greater organization, development of self-management skills, time management.

Unfortunately, the economic situation and science of Ukraine have lost considerable opportunities, but the critical situation under the virus quickly and radically changes the moods and helps to unlock potential opportunities for both teachers and educators.

Conclusion. The basic condition for effective implementation of the distance education system in Ukraine is the combination of the progressive experience of the leading countries of the world, national achievements. Thus, true effective distance education will open up new horizons for both educators and teachers. The opportunities presented and the challenges ahead open up potential reserves for this type of education in the future.

Keywords: distance education, development trends, tools for distance learning, systems of distance education.

REFERENCES

1. Antonyuk, L. L., Vasy'l'kova, N. V., & Il'ny'cz'ky', D. O. (2016). Kompetentnisny'j pidxid u vy'shhij osviti: svitovy'j dosvid [Competence approach in higher education: world experience]. Kyiv: Instytut vyshhoi' osvity KNEU imeni Vadyma Get'mana [in Ukrainian].

2. Bay, S., Mazaraki, A., & Drozdova, Y. (2020). Theoretical and methodological principles for assessment the readiness of socio-economic systems for changes. *Baltic Journal of Economic Studies* (Riga, Latvia). (Vol. 6). 1, January [in English].
3. Vitvy'cz'ka, S. S. (2019). Nova ukrayins'ka shkola i suchasny'j vchy'tel' u konteksti idej VO Suxomly'ns'kogo. Pidgotovka majbutnix faxivciv u konteksti stanovlennya Novoyi ukrayins'koyi shkoly': kompetentnisny'j pidxid [The New Ukrainian school and a modern teacher in the context of Sukhomlynsky's ideas. Training of future specialists in the context of the formation of the New Ukrainian School: a competency approach]. *Zbirny'k naukovy'x pracz – Collection of scientific works*, 12-17 [in Ukrainian].
4. Mazaraki, A., P'yatny'cz'ka, G., Gry'gorenko, O. (2019). Identy'fikaciya kontentu nacional'nogo brendy'ngu [Identification of national branding content]. *Visny'k Ky'yi-vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universy'tetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 2, 5-33 [in Ukrainian].
5. Torgashova, A. V. (2014). Suchasni tendenciyi rozvy'tku dy'stancijnogo navchannya u vy'shhij osviti Ukrayiny' [Current trends in the development of distance learning in higher education in Ukraine]. *Zbirny'k naukovy'x pracz' "Pedagogika ta psy'xologiya" – Collection of scientific works "Pedagogy and psychology"*, 46, 115-123 [in Ukrainian].
6. Shty'xno, L. V. (2016). Dy'stancijne navchannya yak perspekty'vny'j napryam rozvy'tku suchasnoyi osvity' [Distance learning as a promising area of modern education]. *Molody'j vcheny'j – Young Scientist*, 6, 489-492 [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrayiny' vid 01.07.2014 № 1556-VII "Pro vy'shhu osvitu" [The Law of Ukraine "On Higher Education" from 01.07.2014 № 1556-VII]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
8. Nakaz Ministerstva osvity' i nauky' Ukrayiny' "Pro zatverdzhennya polozhennya pro dy'stancijne navchannya [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On approval of the regulations on distance learning]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> [in Ukrainian].
9. Karpenko, M. M. (2014). Rozvy'tok dy'stancijnogo navchannya yak vidpovid' na suchasni vy'kly'ky' dlya Ukrayiny' [Development of distance learning as a response to modern challenges for Ukraine]. *Strategichni priory'tety' – Strategic priorities*, 4 (33). Retrieved from <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/18-1435918091.pdf> [in Ukrainian].
10. Myastkovs'ka, M. O. (2014). Komp'yuterne modelyuvannya yak efekty'vny'j metod posy'lennya mizhdy'scy'plinary'x zv'yazkiv [Computer modeling as an effective method of strengthening interdisciplinary connections]. P. S. Atamanchuk (Ed.). *Zbirny'k naukovy'x pracz' Kam'yanecz'-Podil's'kogo nacional'nogo universy'tetu imeni Ivana Ogiyenka – Collection of scientific works of Kamianets'-Podil'skyi National University named after Ivan Ohienko*. Kam'yanecz'-Podil's'ky'j: Kam'yanecz'-Podil's'ky'j nacional'ny'j universy'tet imeni Ivana Ogiyenka, 20, 289-291 [in Ukrainian].
11. Lapshy'na, I. S. (2012). Adapty'vni pidxody' do modelyuvannya osvitnix procesiv u sy'stemi dy'stancijnogo navchannya [Adaptive approaches to modeling educational processes in the distance learning system]. *Komp'yuter u shkoli ta sim'yi – Computer at school and family*, 6, 42-47 [in Ukrainian].
12. Girny'k, G. O. (2016). Tendenciyi rozvy'tku ta vprovadzhennya dy'stancijnogo navchannya faxivciv agrarnoyi galuzi v krayinax YeS [Trends in the development and implementation of distance learning for agricultural professionals in the EU]. *Naukovi zapy'sky' NaUKMA – Scientific Notes of NaUKMA*. (Vol. 188), 18-21 [in Ukrainian].
13. Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States. Retrieved from <http://www.onlinelearningsurvey.com/reports/changingcourse.pdf> [in English].
14. Karpenko, M. M. (2018). *Svitovy'j dosvid rozvy'tku dy'stancijny'x form osvity' u vitchy'znyanomu konteksti Chy'taty' bil'she [World experience in the development of distance forms of education in the domestic context]*. Retrieved from <http://old2.niss.gov.ua/articles/1693> [in Ukrainian].

15. Prometheus. Retrieved from <https://prometheus.org.ua> [in English].
16. Coursera. Retrieved from <https://www.coursera.org> [in English].
17. Khan Academy (Akademiya Xana). Retrieved from <https://uk.khanacademy.org> [in English].
18. edX. Retrieved from <https://www.edx.org> [in English].
19. Ed-era. Retrieved from <https://www.ed-era.com> [in English].
20. VYM. Retrieved from <https://vumonline.ua/about-project> [in English].
21. Duolingo. Retrieved from <https://www.duolingo.com> [in English].
22. TED. Retrieved from <https://www.ted.com> [in English].
23. Wisecow. Retrieved from <https://wisecow.com.ua> [in English].
24. Canvas Network. Retrieved from <https://www.canvas.net> [in English].
25. Future Learn. Retrieved from <https://www.futurelearn.com> [in English].
26. University of the People. Retrieved from <https://www.uopeople.edu> [in English].
27. Alison. Retrieved from <https://alison.com> [in English].